ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 14ης Σεπτεμβρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-168/03,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως,

ασκηθείσα στις 11 Απριλίου 2003,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από την I. Martínez del Peral, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Βασιλείου της Ισπανίας, εκπροσωπούμενου από την L. Fragua Gadea, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθού,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J. N. Cunha Rodrigues, J.-P. Puissochet, R. Schintgen και N. Colneric (εισηγητήτρια), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: C. Stix-Hackl
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 30ής Μαρτίου 2004,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί με την προσφυγή της από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, προβλέποντας στην παράγραφο 1 της μόνης μεταβατικής διατάξεως του βασιλικού διατάγματος 1215/1997, της 18ης Ιουλίου 1997, με το οποίο θεσπίζονται οι ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και προστασίας της υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους, μια πρόσθετη περίοδο προσαρμογής για τον εξοπλισμό που είχε ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην οικεία επιχείρηση και/ή εγκατάσταση πριν από τις 27 Αυγούστου 1997 (BOE

[Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ισπανίας] αριθ. 188, της 7ης Αυγούστου 1997, σ. 24063, στο εξής: βασιλικό διάταγμα), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 10 ΕΚ και 249 ΕΚ και από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 89/655/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους (δεύτερης ειδικής οδηγίας κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ) (ΕΕ L 393, σ. 13), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 95/63/ΕΚ του Συμβουλίου, της 5ης Δεκεμβρίου 1995 (ΕΕ L 335, σ. 28, στο εξής: τροποποιημένη οδηγία 89/655).

Νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Το άρθρο 4 της οδηγίας 89/655, το οποίο επιγράφεται «Κανόνες σχετικά με τον εξοπλισμό εργασίας», έχει ως εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 3, ο εργοδότης οφείλει να προμηθεύεται ή/και να χρησιμοποιεί εξοπλισμό εργασίας ο οποίος:

α) εάν τίθεται για πρώτη φορά στη διάθεση των εργαζομένων στην επιχείρηση ή/και την εγκατάσταση μετά τις 31 Δεκεμβρίου 1992, να ανταποκρίνεται:

i) στις διατάξεις οποιασδήποτε σχετικής και ισχύουσας κοινοτικής οδηγίας,

ii) στις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται στο παράρτημα, εφόσον δεν ισχύει καμία άλλη κοινοτική οδηγία ή ισχύει εν μέρει,

β) εάν έχει ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην επιχείρηση ή/και την εγκατάσταση στις 31 Δεκεμβρίου 1992, να ανταποκρίνεται στις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται στο παράρτημα, τέσσερα το πολύ έτη μετά την ημερομηνία αυτή.

[...]»

3 Το παράρτημα της οδηγίας 89/655, το οποίο επιγράφεται «Ελάχιστες προδιαγραφές που αναφέρονται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', ii , και στοιχείο β'», προβλέπει τα εξής:

«1. Προκαταρκτική παρατήρηση

Οι υποχρεώσεις που προβλέπονται στο παρόν παράρτημα ισχύουν στα πλαίσια της τήρησης των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και εφόσον υφίσταται ο αντίστοιχος κίνδυνος για τον συγκεκριμένο εξοπλισμό εργασίας.

2. Γενικές ελάχιστες προδιαγραφές που ισχύουν για τον εξοπλισμό εργασίας

[...]

3. Συμπληρωματικές ελάχιστες προδιαγραφές που ισχύουν για τους ειδικούς εξοπλισμούς εργασίας που αναφέρονται στο άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας.»

4 Το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/655 προβλέπει τα εξής:

«Η προσθήκη στο παράρτημα προσθέτων ελάχιστων προδιαγραφών που εφαρμόζονται σε ειδικούς εξοπλισμούς εργασίας, όπως προβλέπεται στο σημείο 3 του παραρτήματος, θεσπίζεται από το Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 118 Α της Συνθήκης.»

5 Το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/655 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, προκειμένου να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.»

6 Κατά την τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 95/63, η οποία τροποποίησε την οδηγία 89/655, «τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν μέτρα για να διευκολύνουν την εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας από τις επιχειρήσεις, και ειδικότερα από τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, [και] στα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνονται δράσεις κατάρτισης και ενημέρωσης, προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες των διαφόρων οικονομικών τομέων».

7 Το παράρτημα Ι της οδηγίας 95/63 ορίζει τα εξής:

«Το παράρτημα (που γίνεται παράρτημα Ι) της οδηγίας 89/655/ΕΟΚ τροποποιείται ως εξής:.

1) Η προκαταρκτική παρατήρηση συμπληρώνεται από το ακόλουθο εδάφιο:

"Οι κάτωθι απαριθμούμενες ελάχιστες προδιαγραφές, εφόσον ισχύουν για εξοπλισμούς εργασίας που χρησιμοποιούνται, δεν συνεπάγονται αναγκαστικά τα ίδια μέτρα με τις βασικές απαιτήσεις που ισχύουν για καινουργείς εξοπλισμούς εργασίας."

[...]»

8 Το παράρτημα Ι, σημείο 3, της τροποποιημένης οδηγίας 89/655 περιλαμβάνει πίνακα των συμπληρωματικών ελάχιστων προδιαγραφών που ισχύουν για ειδικούς εξοπλισμούς εργασίας.

9 Το άρθρο 1, σημείο 1, στοιχεία α΄ και β΄, της οδηγίας 95/63 τροποποίησε το άρθρο 4 της οδηγίας 89/655 ως εξής:

«α) στην παράγραφο 1, στοιχείο α΄, σημείο ii, και στοιχείο β΄, μετά τους όρους "στο παράρτημα" προστίθεται ο όρος "Ι".

β) στην παράγραφο 1 παρεμβάλλεται το ακόλουθο στοιχείο:

"γ) με την επιφύλαξη του στοιχείου α', σημείο i, και κατά παρέκκλιση από το στοιχείο α', σημείο ii, και από το στοιχείο β', ειδικός εξοπλισμός εργασίας που υπόκειται στις προδιαγραφές του σημείου 3 του παραρτήματος Ι, ο οποίος έχει ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην επιχείρηση ή/και την εγκατάσταση στις 5 Δεκεμβρίου 1998 και πληροί, το αργότερο τέσσερα έτη μετά την ημερομηνία αυτή, τις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται στο παράρτημα Ι".»

10 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 95/63 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία πριν από τις 5 Δεκεμβρίου 1998. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.»

11 Η οδηγία 95/63 άρχισε να ισχύει, σύμφωνα με το άρθρο 191, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 254, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, ΕΚ), στις 19 Ιανουαρίου 1996.

Η εθνική νομοθεσία

12 Η παράγραφος 1 της μόνης μεταβατικής διατάξεως του βασιλικού διατάγματος, που άρχισε να ισχύει στις 27 Αυγούστου 1997, προβλέπει τα εξής:

«Μόνη μεταβατική διάταξη του βασιλικού διατάγματος. Προσαρμογή του εξοπλισμού εργασίας.

1. Ο εξοπλισμός εργασίας που έχει ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην οικεία επιχείρηση ή εγκατάσταση πριν από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του παρόντος βασιλικού διατάγματος πρέπει να προσαρμοστεί στις προδιαγραφές της παραγράφου 1 του παραρτήματος Ι εντός δωδεκαμήνου από την εν λόγω ημερομηνία.

Εντούτοις, αν σε ορισμένους τομείς δεν είναι δυνατόν, λόγω ειδικών αντικειμενικών και επαρκώς αιτιολογούμενων καταστάσεων που αφορούν τον εξοπλισμό εργασίας στους τομείς αυτούς, να τηρηθεί η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου, οι δημόσιες υπηρεσίες απασχολήσεως μπορούν, κατόπιν αιτιολογημένης αιτήσεως των αντιπροσωπευτικότερων στον οικείο τομέα εργοδοτικών οργανώσεων και κατόπιν διαβουλεύσεως με τις αντιπροσωπευτικότερες συνδικαλιστικές οργανώσεις του ίδιου τομέα, να εγκρίνουν κατ' εξαίρεση ένα σχέδιο προσαρμογής του εξοπλισμού εργασίας για διάστημα που, ανάλογα με τη σοβαρότητα, τη σπουδαιότητα και τις συνέπειες της αντικειμενικής καταστάσεως της οποίας γίνεται επίκληση με την αίτηση, δεν μπορεί να υπερβαίνει την πενταετία. Το εν λόγω σχέδιο πρέπει να υποβληθεί προς έγκριση στις υπηρεσίες απασχολήσεως εντός εννεαμήνου από την έναρξη της ισχύος του παρόντος βασιλικού διατάγματος και η απόφαση πρέπει να ληφθεί εντός των επόμενων τριών μηνών, μετά την πάροδο των οποίων η μη έκδοση ρητής αποφάσεως θεωρείται ότι ισοδυναμεί με απόρριψη της αιτήσεως.

Η εφαρμογή του σχεδίου προσαρμογής στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πραγματοποιείται κατόπιν υποβολής από τις επιχειρήσεις αυτές αιτήσεως στις υπηρεσίες

απασχολήσεως, η οποία πρέπει να συνοδεύεται από διαβούλευση με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, να εκθέτει τη σοβαρότητα, τη σπουδαιότητα και τις συνέπειες των τεχνικών προβλημάτων που αποτελούν εμπόδιο για την τήρηση της προβλεπόμενης προθεσμίας και να αναλύει τους τρόπους προσαρμογής και τα εναλλακτικά προληπτικά μέτρα που πρόκειται να διασφαλίζουν τις κατάλληλες συνθήκες ασφάλειας και υγιεινής στους οικείους χώρους εργασίας.

[...]»

13 Το παράρτημα Ι, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος είναι αντίστοιχο με το παράρτημα Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655.

Η διαδικασία πριν από την άσκηση της προσφυγής

14 Με την απόφαση της 26ης Σεπτεμβρίου 1996, C-79/95, Επιτροπή κατά Ισπανίας (Συλλογή 1996, σ. I-4679), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, παραλείποντας να θεσπίσει εμπροθέσμως τα αναγκαία νομοθετικά, κανονιστικά και διοικητικά μέτρα για να συμμορφωθεί προς την οδηγία 89/655, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπείχε από το άρθρο 10, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

15 Τον Αύγουστο του 1997 οι ισπανικές αρχές υπέβαλαν στην Επιτροπή το κείμενο του βασιλικού διατάγματος.

16 Η Επιτροπή έκρινε ότι η παράγραφος 1 της μόνης μεταβατικής διατάξεως του βασιλικού διατάγματος, η οποία προβλέπει πρόσθετη περίοδο προσαρμογής για τον εξοπλισμό που είχε ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην οικεία επιχείρηση και/ή εγκατάσταση πριν από τις 27 Αυγούστου 1997, αντιβαίνει στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 89/655, οπότε κίνησε τη διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους μέλους που προβλέπει το άρθρο 226 ΕΚ. Αφού ζήτησε από το Βασίλειο της Ισπανίας να διατυπώσει τις παρατηρήσεις του, εξέδωσε την 1η Ιουλίου 2002 αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία κάλεσε το κράτος αυτό να θεσπίσει εντός δύο μηνών από την κοινοποίηση της γνώμης αυτής τα αναγκαία για τη συμμόρφωσή του μέτρα.

17 Η Επιτροπή, επειδή έκρινε ότι από τις παρατηρήσεις της Ισπανικής Κυβερνήσεως προέκυπτε ότι η παράβαση που αφορούσε η αιτιολογημένη γνώμη συνεχιζόταν, αποφάσισε να ασκήσει την παρούσα προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

18 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν έχει τηρήσει όλες τις υποχρεώσεις που υπέχει από την τροποποιημένη οδηγία 89/655, και συγκεκριμένα από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, για δύο λόγους: πρώτον, το Βασίλειο της Ισπανίας παραχώρησε στις επιχειρήσεις, με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 της μόνης μεταβατικής διατάξεως του βασιλικού διατάγματος, πρόσθετη δωδεκάμηνη περίοδο προσαρμογής· δεύτερον, τους παραχώρησε, με το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο εδάφιο της παραγράφου αυτής, μια επιπλέον πενταετία, η οποία προστίθεται στην προηγούμενη προθεσμία. Η Επιτροπή επισημαίνει πάντως ότι δεν εμμένει στην πρώτη αιτίασή της.

19 Κατά την Επιτροπή, στο παράρτημα Ι, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, της τροποποιημένης οδηγίας 89/655 δεν προβλέπεται πουθενά η δυνατότητα εφαρμογής νέων προθεσμιών προσαρμογής για ορισμένες από τις ήδη χρησιμοποιούμενες κατηγορίες εξοπλισμού.

20 Η Ισπανική Κυβέρνηση απαντά ότι δεν βλέπει γιατί η Επιτροπή είναι υποχρεωμένη να εμμείνει επί των αιτιάσεών της, αφού τα επίμαχα σχέδια έχουν καταστεί ανενεργά από τις 27 Αυγούστου 2003, αφότου δηλαδή έληξε η πρόσθετη πενταετής κατ' ανώτατο όριο προθεσμία που προβλεπόταν για τα σχέδια προσαρμογής.

21 Επιπλέον, τα σχέδια αυτά δεν πρέπει να θεωρηθούν ως παραχώρηση πρόσθετης προθεσμίας στις ισπανικές επιχειρήσεις για την εφαρμογή της τροποποιημένης οδηγίας 89/655.

22 Συγκεκριμένα, κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, η έγκριση των σχεδίων προσαρμογής προϋποθέτει την εκ μέρους της αιτούσας επιχειρήσεως λήψη ιδιαίτερων προληπτικών μέτρων κατά την περίοδο προσαρμογής του εξοπλισμού, τα οποία πρέπει να διασφαλίζουν στους εργαζόμενους το απαιτούμενο από το βασιλικό διάταγμα επίπεδο προστασίας, δηλαδή επίπεδο προστασίας ανάλογο με αυτό που απαιτεί η οδηγία.

23 Κατά την Ισπανική Κυβέρνηση, το έρεισμα της διαδικασίας εγκρίσεως των σχεδίων προσαρμογής συνιστά επίσης η προκαταρκτική παρατήρηση του παραρτήματος Ι του βασιλικού διατάγματος, η οποία αποτελεί επανάληψη κατά γράμμα της αντίστοιχης προκαταρκτικής παρατηρήσεως που περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

24 Κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας και το Δικαστήριο δεν λαμβάνει υπόψη τις επελθούσες στη συνέχεια μεταβολές (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 30ής Ιανουαρίου 2002, C-103/00, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2002, σ. I-1147, σκέψη 23, και της 29ης Ιανουαρίου 2004, C-209/02, Επιτροπή κατά Αυστρίας, που δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 16). Ακόμη δε και στην περίπτωση που η παράβαση έπαυσε μετά την πάροδο της εν λόγω προθεσμίας, εξακολουθεί να υφίσταται συμφέρον προς συνέχιση της δίκης, συνιστάμενο ιδίως στη δυνατότητα να αποδειχθεί η ευθύνη που υπέχει ενδεχομένως το κράτος μέλος έναντι των προσώπων που αντλούν δικαιώματα από την παράβασή του (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Ιουνίου 1987, 154/85, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1987, σ. 2717, σκέψη 6, και της 20ής Ιουνίου 2002, C-299/01, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, Συλλογή 2002, σ. I-5899, σκέψη 11).

25 Εν προκειμένω δεν αμφισβητείται ότι την 1η Σεπτεμβρίου 2002, κατά τη λήξη δηλαδή της προθεσμίας που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη, δεν είχε παύσει να ισχύει η ρύθμιση για τα σχέδια προσαρμογής.

26 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν κατά την ημερομηνία αυτή η εν λόγω ρύθμιση συμβιβαζόταν με τις υποχρεώσεις που υπείχε το Βασίλειο της Ισπανίας από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της τροποποιημένης οδηγίας 89/655.

27 Δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 89/655, όπως ίσχυε αρχικά, ο εξοπλισμός εργασίας που είχε ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στις 31 Δεκεμβρίου 1992 έπρεπε να ανταποκρίνεται στις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται στο παράρτημα της οδηγίας το αργότερο τέσσερα έτη μετά την ημερομηνία αυτή, δηλαδή μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1996.

28 Κατά συνέπεια, σύμφωνα με το αρχικό κείμενο της οδηγίας 89/655, αυτή η κατηγορία εξοπλισμού δεν επιτρεπόταν να χρησιμοποιείται μετά την 1η Ιανουαρίου 1997, εκτός αν ανταποκρινόταν στις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται στο παράρτημα.

29 Στις 19 Ιανουαρίου 1996 όμως, δηλαδή πριν από την ημερομηνία αυτή, άρχισε να ισχύει η οδηγία 95/63.

30 Το νέο στοιχείο γ΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της τροποποιημένης οδηγίας 89/655 ορίζει ότι, κατά παρέκκλιση από το στοιχείο α΄, σημείο ii, και από το στοιχείο β΄, του άρθρου αυτού, ο ειδικός εξοπλισμός εργασίας που υπόκειται στις προδιαγραφές του σημείου 3 του παραρτήματος Ι και ο οποίος έχει ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην επιχείρηση ή/και την εγκατάσταση στις 5 Δεκεμβρίου 1998 πρέπει να πληροί, το αργότερο τέσσερα έτη μετά την ημερομηνία αυτή, τις ελάχιστες προδιαγραφές που προβλέπονται στο παράρτημα Ι.

31 Η προσφυγή της Επιτροπής πάντως έχει την έννοια ότι αφορά μόνο τις περιπτώσεις που δεν εμπίπτουν στην παρέκκλιση από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της τροποποιημένης οδηγίας 89/655 την οποία προβλέπει άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, της ίδιας αυτής οδηγίας.

32 Όσον αφορά τους εξοπλισμούς εργασίας που εμπίπτουν στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β΄, της τροποποιημένης οδηγίας 89/655, πρέπει να προσδιοριστεί το περιεχόμενο του παραρτήματος Ι, σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, της ίδιας αυτής οδηγίας.

33 Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, οι ελάχιστες προδιαγραφές που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655, εφόσον ισχύουν για εξοπλισμούς εργασίας που χρησιμοποιούνται ήδη, δεν συνεπάγονται αναγκαστικά τα ίδια μέτρα με τις βασικές απαιτήσεις που ισχύουν για τους καινούριους εξοπλισμούς εργασίας.

34 Η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι τροποποιεί και αυτή, σε ορισμένο βαθμό, το περιεχόμενο του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 89/655. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με το σημείο 18 των προτάσεών του, η διάταξη αυτή επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν διατάξεις κατά τις οποίες οι χρησιμοποιούμενοι ήδη εξοπλισμοί που κατ' ουσία δεν πληρούν «αναγκαστικά τις ίδιες» απαιτήσεις όπως οι καινούριοι εξοπλισμοί μπορούν να εξακολουθήσουν να χρησιμοποιούνται ακόμη και μετά την 31η Δεκεμβρίου 1996.

35 Η άδεια συνεχίσεως της χρησιμοποιήσεως των εν λόγω εξοπλισμών πρέπει να εξεταστεί με κριτήριο τις ελάχιστες προδιαγραφές που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655 και οι οποίες, σύμφωνα με το σημείο 1, δεύτερο εδάφιο, του παραρτήματος αυτού, έχουν εφαρμογή και για τους εν λόγω εξοπλισμούς. Η τελευταία αυτή διάταξη, καθόσον προβλέπει ότι, όσον αφορά τους εξοπλισμούς αυτούς, οι ελάχιστες προδιαγραφές δεν συνεπάγονται αναγκαστικά τα ίδια μέτρα με τις βασικές απαιτήσεις που ισχύουν για τους καινούριους εξοπλισμούς εργασίας, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι παρέχει μεγάλη ελευθερία κατά την επιλογή των λύσεων τεχνικής φύσεως, εφόσον τα λαμβανόμενα μέτρα είναι ικανά να διασφαλίσουν την προστασία στην οποία αποβλέπουν οι προδιαγραφές αυτές.

36 Συναφώς, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, όταν πραγματοποιείται η μεταφορά οδηγίας στην έννομη τάξη κράτους μέλους, είναι απαραίτητο το συγκεκριμένο εθνικό δίκαιο να εξασφαλίζει πράγματι την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας, η νομική κατάσταση που διαμορφώνεται βάσει του δικαίου αυτού να είναι αρκετά ακριβής και σαφής και οι δικαιούχοι να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και, ενδεχομένως, να τα προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 23ης Μαρτίου 1995, C-365/93, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 1995, σ. I-499, σκέψη 9, και της 10ης Απριλίου 2003, C-65/01, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 2001, σ. I-3655, σκέψη 20).

37 Στην προκειμένη περίπτωση προϋπόθεση για την εφαρμογή των σχεδίων προσαρμογής είναι βέβαια η ύπαρξη εναλλακτικών προληπτικών μέτρων που να εγγυώνται τις κατάλληλες συνθήκες ασφάλειας και υγιεινής στους χώρους

εργασίας. Εντούτοις, το βασιλικό διάταγμα δεν κάνει συναφώς καμία μνεία των κανόνων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655. Μόνο η παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της μόνης μεταβατικής διατάξεως του διατάγματος αυτού παραπέμπει στο παράρτημα Ι του διατάγματος, το οποίο αντιστοιχεί στο παράρτημα Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655. Αντίθετα, τα επόμενα εδάφια, με τα οποία θεσπίζεται, κατά παρέκκλιση από το πρώτο εδάφιο, η ρύθμιση για τα σχέδια προσαρμογής, δεν παραπέμπουν στο παράρτημα αυτό. Κατά συνέπεια, το βασιλικό διάταγμα δεν είναι σαφές όσον αφορά τη μεταφορά, στο πλαίσιο της εν λόγω ρυθμίσεως, των ελάχιστων προδιαγραφών του παραρτήματος Ι της τροποποιημένης οδηγίας 89/655 για τους ήδη χρησιμοποιούμενους εξοπλισμούς εργασίας.

38 Δεδομένου ότι για τον λόγο αυτό η παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, της μόνης μεταβατικής διατάξεως του εν λόγω διατάγματος δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της τροποποιημένης οδηγίας 89/655, σε συνδυασμό με το παράρτημα Ι της οδηγίας αυτής, το Βασίλειο της Ισπανίας παραχώρησε ουσιαστικά πρόσθετη περίοδο προσαρμογής για τον εξοπλισμό εργασίας που είχε ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην επιχείρηση ή/και στην εγκατάσταση πριν από τις 27 Αυγούστου 1997.

39 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι το Βασίλειο της Ισπανίας, προβλέποντας στην παράγραφο 1 της μόνης μεταβατικής διατάξεως του βασιλικού διατάγματος, με το οποίο θεσπίζονται οι ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και προστασίας της υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους, μια πρόσθετη περίοδο προσαρμογής για τον εξοπλισμό που είχε ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην οικεία επιχείρηση και/ή εγκατάσταση πριν από τις 27 Αυγούστου 1997, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της τροποποιημένης οδηγίας 89/655.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Δεδομένου ότι το Βασίλειο της Ισπανίας ηττήθηκε και η Επιτροπή είχε ζητήσει την καταδίκη του στα δικαστικά έξοδα, το κράτος αυτό πρέπει να καταδικαστεί στα έξοδα αυτά.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Το Βασίλειο της Ισπανίας, προβλέποντας στην παράγραφο 1 της μόνης μεταβατικής διατάξεως του βασιλικού διατάγματος 1215/1997, της 18ης Ιουλίου 1997, με το οποίο θεσπίζονται οι ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και προστασίας της υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζόμενους κατά την εργασία τους, μια πρόσθετη περίοδο προσαρμογής για τον εξοπλισμό που είχε ήδη τεθεί στη διάθεση των εργαζομένων στην οικεία επιχείρηση και/ή εγκατάσταση πριν από τις 27 Αυγούστου 1997, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο β', της οδηγίας 89/655/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 1989, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας για τη χρησιμοποίηση εξοπλισμού από τους εργαζομένους κατά την εργασία τους (δεύτερης ειδικής οδηγίας κατά την έννοια του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 95/63/ΕΚ του Συμβουλίου, της 5ης Δεκεμβρίου 1995.**

2) **Καταδικάζει το Βασίλειο της Ισπανίας στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)